

Protokoll fört vid pleniföredragning

Social- och miljöavdelningen
Hälso- och sjukvårdsbyrån, S3

Närvarande

VT - HJ - TE - AH - FK

Frånvarande

AHJ - AR - CW

Justerat

Omedelbart

Ordförande

Lantråd

Veronica Thörnroos

Föredragande

Minister

Annika Hambrudd

Protokollförare

Byråchef

Ylva Lindström

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 28

Distribution av kostnadsfria
ansiktsmasker gällande kollektiv-
trafiken under perioder då det
förekommer samhällssmitta på
Åland.

ÅLR 2020/6701

111 S3

Ärendet har överförs från enskild föredragning den 1.9.2020.

Bakgrund och motivering

Distribution av kostnadsfria ansiktsmasker för användning i situationer då man inte kan undvika närkontakter i kollektivtrafiken under perioder då det förekommer samhällssmitta på Åland.

Institutet för hälsa och välfärds (THL) rekommendation för medborgare om att använda ansiktsmasker;

THL rekommenderar användning av ansiktsmask (mun- och nässkydd) för att skydda andra människor i de geografiska områden där det förekommit coronavirussmitta under de två senaste veckorna

Användning rekommenderas i följande situationer:

1. I kollektivtrafik, där man inte alltid kan undvika närkontakter.
2. Personer som ska testa sig för coronaviruset och är på väg till provtagning, samt innan testresultatet är klart.
3. Resenärer som anländer till Finland från ett riskområde och tar sig från inreseplatsen till karantänen, samt om de under karantänen av nödvändiga skäl måste röra sig utanför hemmet.

THL rekommenderar emellertid inte användning av ansiktsmask om användningen innebär att det blir orimligt svårt att andas eller om det finns andra hälsoskäl som hindrar användning av mask.

Ansiktsmask lämpar sig inte heller för små barn, eftersom man måste vara lite äldre för att kunna använda masken enligt anvisningarna. Denna rekommendation gäller därför endast personer över 15 år.

Den största målgruppen för THLs rekommendation är personer som nyttjar kollektivtrafik i situationer där man inte alltid kan undvika närkontakter (situation 1 ovan). Situation 2 och 3 ovan gäller sannolikt ett mindre antal individer. Detta beslut gäller endast situation 1. Särskilda arrangemang kan behövas för situation 2 och 3.

Finansministeriets och Social- och hälsovårdsministeriets rekommendation om att säkra tillgången till ansiktsmasker för mindre bemedlade;

Finansministeriet och Social- och hälsovårdsministeriet har beslutat (13.8.2020) att tillgången till ansiktsmasker för mindre bemedlade ska tryggas genom att man i kommunerna kan dela ut dessa gratis till de mest utsatta. I beslutet anges att kommunerna ersätts till fullt belopp för de kostnader som orsakas av ansiktsmasker som delas ut gratis. Finansministeriet och Social- och hälsovårdsministeriet anser att det räcker att använda ett munskydd av tyg. Ersättning från staten utgår därför endast för sådana skydd.

Landskapsregeringens bedömning av förutsättningarna för att säkerställa jämlig tillgång till kvalitetssäkrade ansiktsmasker;

Landskapsregeringen och Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) noterar att det inte finns något system för kvalitetssäkring av ansiktsmasker av tyg, och att det därför inte går att garantera att sådana skydd är såväl effektiva som säkra att använda.

Landskapsregeringen noterar vidare att ett decentraliserat förfarande där kommunerna får ansvar för upphandling och distribution skulle innebära mycket stora logistiska utmaningar, risk för ojämlik tillgång till kvalitetssäkrade ansiktsmasker, samt sannolikt högre kostnader än ett centraliserat förfarande.

Även behovsprövning som grund för att dela ut ansiktsmasker skulle innebära en stor administrativ utmaning.

Beräknat antal ansiktsmasker som delas ut till personer över 15 år som åker kollektivtrafik, inberäknat matartrafiken i kommunerna (skärgårdsfärjorna inkluderas inte i rekommendationen då man där har större möjlighet att kunna hålla avstånd):

Som grund för utdelning inom kollektivtrafiken till landsortsbussar och Mariehamnbussen används den gjorda distributionen under vecka 42 vilket var totalt 10 300 munskydd.

Om ingen behovsprövning görs och ansiktsmasker delas ut gratis till alla som behöver dessa i kollektivtrafiken, uppskattar landskapsregeringen, att antal behövande inom kollektivtrafiken inklusive matartrafiken till ca 1 200 personer. Om varje person behöver två engångsmasker per dag under vardagar, skulle 12 000 masker behöva distribueras varje vecka under perioder då rekommendationen är i kraft. Kostnaden för ett engångsmunskydd beräknas för närvarande till ca 0,40 euro, men priset kan variera beroende på tillgång och efterfrågan. Den totala kostnaden per vecka för landskapsregeringen blir då ca 4 800 euro.

Beslut

Det här beslutet upphäver landskapsregeringens beslut som meddelades den 3 september 2020. Beslutet träder i kraft omedelbart.

Rekommendationen gäller inom landskapet Åland för de personer som är äldre än 15 år och använder kollektivtrafik (skärgårdsfärjor inkluderas inte) vid tidpunkter då det inte går att undvika trängsel.

Landskapsregeringen beslutar att ge ÅHS i uppdrag att för det beskrivna behovet tillhandahålla CE-märkta kirurgiska näs- och munskydd och distribuera dessa utan avgift via Ålandstrafiken, via berörda skolor där elever som är äldre än 15 år använder kollektivtrafik vid tidpunkter då det inte går att undvika trängsel, samt via andra lämpliga aktörer som kan säkerställa tillgång, särskilt för funktionshindrade och äldre som åker kollektivtrafik.

Distributionssättet kommer att utvecklas av landskapsregering och ÅHS med hjälp av Ålandstrafiken, berörda skolor och andra aktörer. Till exempel kan Ålandstrafiken meddela landsortsbussarna, Mariehamnsbussen och kollektivtrafik samt Röde Orm om att munskydd kan hämtas från kontoret vid Bussplan, Styrmansgatan 1 i Mariehamn.

Landskapsregeringen går även inför att dela ut munskydd utan avgift till personer äldre än 15 år som använder matartrafik i kommunerna vid tidpunkter då det inte går att undvika trängsel.

De kommuner som har matartrafik kontaktar Ålandstrafiken för överenskommelse om antal och hur distributionen/avhämtningen av munskydden ska göras. Kommunerna sköter själva utdelningen av munskydden i respektive kommun till personer som använder matartrafiken.

Rekommendationen träder i kraft och distributionen startar efter att landskapsregeringen tillsammans med ÅHS konstaterat att Åland är i upptrappningsfasen av covid-19-epidemin. Landskapsregeringen och ÅHS kommer då att ge allmänheten information om hur man kan få tillgång till ansiktsmaskerna samt om hur dessa ska användas på korrekt sätt.

Rekommendationen omprövas därefter med 14 dagars intervall. Även distributionssättet kommer utvärderas efter 14 dagar från att rekommendationen först träder i kraft. Såväl distributionssättet som landskapsregeringens beslut om att distribuera utan avgift kan då komma att revideras.

Landskapsregeringen skall fortsätta analysera behovet av alternativa distributionskanaler för personer som ska testa sig för covid-19 samt resenärer som är i karantänliknande förhållande efter inresa från riskområde.
